

13.3.2013

Dnro 1560/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Niemelä

HUOLIMATTOMUUS ELÄKEPÄÄTÖKSEN ANTAMISESSA

1

KANTELU

Kantelija arvosteli kirjoituksessaan muun muassa Kansaneläkelaitosta työkyvyttömyyseläkeasiassaan. Hän kertoi hakeneensa eläkettä vuodesta 2006 alkaen aina alkuvuoteen 2012 saakka, jolloin hän saavutti vanhuuseläkeiän. Kantelijan mielestä eläkelaitokset ja muutoksenhakuelimet ovat viivyttäneet myönteistä ratkaisua tietoisesti tähän saakka. Hän ilmoitti ihmettelevänsä Kelan asemaa asiassa, koska hänen eläkkeensä maksaa työeläkelaitos.

2

SELVITYS

Asiakirjoihin hankittiin aluksi kantelijalle annettuja päätöksiä. Niistä kävi ilmi se, että Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma oli 1.2.2012 antamallaan päätöksellä myöntänyt kantelijalle vanhuuseläkkeen 1.2.2012 alkaen.

Lisäksi kantelija on itse toimittanut asiakirjoihin Kelan hänelle 28.3.2012 antaman päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä. Kela on ilmoittanut käsitelleensä vakuutusosoikeuden palauttaman asian uudelleen. Kela oli päätöksessään todennut kantelijan olevan oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen 1.2.2012 alkaen. Kelan mukaan aikaisintaan oikeus eläkkeeseen alkaa kuitenkin siitä ajankohdasta, josta työeläkelakien mukainen 63 vuotta täyttäneen henkilön vanhuuseläke alkaa.

Muutoksenhakuelinten antamista päätöksistä kävi ilmi, että jo sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta oli 2.3.2010 antamallaan päätöksellä palauttanut kantelijan työkyvyttömyyseläkeasian Kelalle siltä osin kuin kyse oli hänen oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen 60 vuotta täytettyään. Vakuutusosoikeus ei sen sijaan ole tehnyt palautuspäätöstä. Kelan päätöksestä ei myöskään ilmennyt, mihin selvitykseen työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaika 1.2.2012 perustui. Päätöksen perustelut olivat muutoinkin nähdäkseni vaikeaselkoiset.

Tämän vuoksi asiaan pyydettiin Kansaneläkelaitoksen terveysosastolta selvitystä kantelijan työkyvyttömyyseläkeasiasta siltä osin kuin kyse oli sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan Kelalle palauttamasta osuudesta ja siitä annetusta päätöksestä.

Terveysosasto antoi 2.7.2012 selvityksensä asiaan. Kantelijalle varattiin tilaisuus antaa asiaan vastine, minkä hän antoi 26.8.2012. Tämän lisäksi kantelija toimitti asiaan 4.9.2012 päivätyn lisäkirjoituksensa ja Kela kantelijalle 12.9.2012 antamansa päätöksen. Sanotussa päätöksessä Kela on todennut käsitelleensä muutoksenhakulautakunnan sille palauttaman asian uudelleen. Kela myönsi kantelijalle työkyvyttömyyseläkkeen 1.2.2009 alkaen 1.2.2012 saakka eli siihen ajankohtaan saakka, josta alkaen Varma on myöntänyt kantelijalle vanhuuseläkkeen. Kantelija ihmetteli kirjoituksissaan sitä, että Kelasta hän on nyt saanut työkyvyttömyyseläkkeen ja Varmalta vanhuuseläkkeen.

RATKAISU

3.1

Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa. Asian asianmukaiseen käsittelyyn kuuluu olennaisesti velvollisuus käsitellä asioita huolellisesti.

Päätöksen perusteluissa on puolestaan hallintolain 45 §:n mukaan ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun ja mainittava sovelletut säännökset.

3.2

Asian arviointia

Muutoksenhakulautakunnan palauttaman asian käsittely

Kela on kantelun johdosta siis käsitellyt kantelijan asian uudelleen. Se antoi 12.9.2012 kantelijalle päätöksen, jossa se ilmoitti käsitelleensä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sille palauttaman asian uudelleen ja katsovansa, että kantelija on ollut kansaneläkelain tarkoittamalla tavalla työkyvytön 60 vuotta täytettyään eli 1.12.2009 alkaen. Kela on myöntänyt kantelijalle työkyvyttömyyseläkkeen siihen saakka, kun hän on täyttänyt vanhuuseläkeiän. Se on maksanut kantelijalle takautuvaa työkyvyttömyyseläkettä verojen vähentämisen jälkeen noin 14 000 euroa.

Kantelijan kansaneläkelain mukaisen asian voidaankin katsoa korjautuneen hänen haluamallaan tavalla.

Saamani selvitys osoittaa kuitenkin sen, että Kela on laiminlyönyt käsitellä kantelijan asiaa asianmukaisen huolellisesti. Käsitykseni mukana sen olisi tullut antaa kantelijalle uusi päätös nyt puheena olevilta osin mahdollisimman heti sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan 3.2.2010 antaman päätöksen jälkeen. Lautakuntahan oli nimenomaisesti palauttanut asian Kelalle siltä osin kuin oli kyse kantelijan oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen hänen täytettyään 60 vuotta.

Kela antoi kuitenkin päätöksensä vasta 28.3.2012. Sen tuolloin antaman päätöksen perustelut ovat olleet puutteelliset siten, että päätöksen sisältö ei ole niistä avautunut. Kantelun johdosta antamassaan selvityksessä Kela toteaa lisäksi, että kantelijan oli jo tuolloin katsottu olleen työkyvytön 60 vuotta täytettyään ja eläkkeen olisi tullut alkaa jo 1.2.2009. Kela on siis ilmoituksensa mukaan katsonut kantelijan työkyvyttömäksi, mutta ei kuitenkaan myöntänyt eläkettä. Kela on siis näiltäkin osin menetellyt huolimattomasti asiassa.

Asian käsittelyn ja päätöksen antamisen viivästyminen

Kantelijan kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyysasian asianmukainen käsittely on näiltä osin viivästynyt. Tältä osin kiinnitänkin Kelan huomiota vielä siihen, mitä kansaneläkelain 106–107 §:ssä säädetään asian käsittelyn viivästyisestä Kelassa ja Kelan velvollisuudesta maksaa viivästyneelle etuudelle viivästyskorotusta. Kehotankin Kelaa ottamaan kantelijan asian vielä tässä suhteessa kertaalleen käsiteltäväkseen.

Työkyvyttömyyseläkeratkaisujen yhdenmukaisuus ja laitosten välinen neuvottelumenettely

Kantelijalle on siis tällä hetkellä myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ajalle 1.2.2009–31.1.2012. Sen sijaan työeläkelainsäädännön mukaista työkyvyttömyyseläkettä hänelle ei ole sanotulta ajalta myönnetty. Työeläkepuolella kantelijan työkyvyttömyyseläkeasia on ratkaistu myös näiltä osin vakuutusosasto 18.8.2011 antamalla päätöksellä eikä asia ole Keskinäisestä työeläkevakuutusyhtiö Varmasta saadun tiedon mukaan ollut yhtiössä tämän jälkeen vireillä.

Saamani selvityksen mukaan myöskään Kela ei siis ole ollut vuonna 2012 päätöksiä antaessaan ollut yhteydessä Varmaan eikä se ole myöskään ilmoittanut Varmalle myönteisestä työkyvyttömyyseläkepäätöksestään. Laista johtuvaa velvollisuutta tähän ei Kelalla nähdäkseni ole ollutkaan.

Kelan ja työeläkelaitosten tavoitteena on antaa yhdenmukaisia työkyvyttömyyseläkepäätöksiä ja sen turvaamiseksi ne ovat sopineet laitosten välillä noudatettavasta ennakoilmoitus- ja neuvottelumenettelyä silloin, kun henkilö hakee työkyvyttömyyseläkettä sekä Kansaneläkelaitokselta että työeläkelaitokselta. Nyt ei siis kyseessä ole kuitenkaan ollut kantelijan niille molemmille laatiman hakemuksen käsittely vaan lautakunnan Kelalle palauttaman asian käsittely.

Jos Kela olisi ratkaissut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sille palauttaman asian viivytyksettä, kantelijan asia olisi voinut tulla käsiteltäväksi myös näiltä osin samanaikaisesti työeläkepuolen kanssa. Kun terveysosasto edellä kerrotuin tavoin ottaa kantelijan asian vielä kertaalleen käsiteltäväkseen, kehotan sitä samalla tarkastelemaan omaa menettelyään yleisemmällä tasolla erityisesti sen suhteen, miten Kelan tulisi sanotunkaltaisissa tilanteissa uutta työkyvyttömyyseläkepäätöstä antaessaan ottaa huomioon työeläkepuolella annetut päätökset. Tässä tarkastelussa kehotan arvioimaan esimerkiksi sitä, tulisiko Kelan informoida työeläkelaitosta tapauksissa, joissa se päättyy erilaiseen lopputulokseen, sekä kysymystä eläkkeenhakijan ohjaamista hakemaan näissä tilanteissa eläkettä myös työeläkepuolelta.

Kehotan kantelijaa ottamaan yhteyttä Varmaan ja tiedustelemaan, millä tavoin hänen tulisi menetellä saadakseen Varman käsittelemään uudelleen hänen työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkeasian ajalta 1.2.2009–31.1.2012. Totean vielä lopuksi, että minulla ei ole mahdollisuuksia ottaa kantaa kantelijan Varmalle mahdollisesti laatiman uuden työkyvyttömyyseläkehakemuksen menestymisen mahdollisuuksiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsitykset asioiden asianmukaisen ja huolellisen käsittelyn tärkeydestä Kansaneläkelaitoksen terveysosaston tietoon. Pyydän osastoa ilmoittamaan minulle 31.5.2013 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on edellä viivästyskorotuksen osalta esittämäni johdosta ryhtynyt ja miten osasto arvioi omaa menettelyään yleisellä tasolla nyt puheena olevan kaltaisissa tilanteissa. Tässä tarkoituksessa lähetän osastolle jäljennöksen tästä päätöksestäni.